

Posolstvo Svätého Otca Františka k Svetovému dňu migrantov a utečencov 2018

(14. januára 2018)

„Prijať, chrániť, podporovať a integrovať migrantov a utečencov“

Drahí bratia a sestry!

„Cudzinec, ktorý sa bude u vás zdržovať, nech je medzi vami ako domorodec. Milujte ho ako seba, veď aj vy ste boli cudzincami v egyptskej krajine. Ja som Pán, váš Boh!“ (Lv 19, 34).

Počas prvých rokov môjho pontifikátu som opakovane vyjadril osobitné znepokojenie, pokiaľ ide o poľutovaniahodnú situáciu mnohých migrantov a utečencov, ktorí utekajú pred vojnami, prenasledovaním, prírodnými nešťastiami a chudobou. Bezpochyby tu ide o „znamenie čias“, ktoré som sa snažil pochopiť, prosiac o svetlo Ducha Svätého, od tej doby, čo som 8. júla 2013 navštívil ostrov Lampedusa. Pri založení nového Dikastéria na podporu integrálneho ľudského rozvoja som si želal, aby vznikla osobitná sekcia pod mojím priamym vedením, založená *ad tempus* (dočasne), ktorá bude vyjadrením starostlivosti Cirkvi o migrantov, utečencov, evakuované osoby a obeť obchodovania s ľuďmi.

Každý cudzinec, ktorý klope na naše dvere, predstavuje príležitosť stretnúť sa s Ježišom Kristom, ktorý sa stotožnil s prijatým alebo odmietnutým pocesným v akejkol'vek dobe (porov. *Mt 25, 35.43*). Materskej starostlivosti Cirkvi Pán zveruje každú ľudskú bytosť, ktorá bola prinútená opustiť svoju vlasť a hľadať lepšiu budúcnosť.¹ Táto starostlivosť sa má konkrétne prejavovať v každej etape migračnej skúsenosti: od vydania sa na cestu, cez príchod do novej krajiny, až po návrat do vlasti. Túto veľkú zodpovednosť chce Cirkev niest' spolu so všetkými veriacimi a ostatnými ľuďmi dobrej vôle, ktorí sú – každý podľa svojich možností – povolaní veľkodušne, pohotovo, múdro a predvídavo odpovedať na mnohé výzvy súčasnej migrácie.

¹ Porov. PIUS XII.: Apoštolská konštitúcia *Exsul Familia*, I, I.

V tejto súvislosti chcem znovu zopakovať, že „naša spoločná odpoveď sa musí odvíjať v súlade so štyrmi slovesami vychádzajúcimi z princípov cirkevného učenia: prijať, chrániť, podporovať a integrovať“².

S ohľadom na aktuálny scenár *prijat'* znamená predovšetkým ponúknuť migrantom a utečencom širšie možnosti bezpečného a legálneho vstupu do cieľových krajín. V tomto zmysle je žiaduce konkrétne úsilie zamerané na zvýšenie a zjednodušenie udeľovania humanitárnych víz a na opätovné spojenie rodín. Zároveň by som si želal, aby väčší počet krajín zaviedol programy osobného i kolektívneho *sponzorstva* a aby sa otvorili humanitárne koridory pre zvlášť zraniteľných utečencov. Okrem toho by bolo vhodné zriadiť špeciálne dočasné víza pre osoby, ktoré utekajú pred konfliktmi z bezprostredne susediacich krajín. Nie je vhodné riešiť to kolektívnym či svojvoľným odsunom migrantov a utečencov, predovšetkým keď ide o návrat do krajín, ktoré nemôžu garantovať rešpektovanie dôstojnosti a základných práv týchto osôb.³ Opätovne chcem zdôrazniť, aké je dôležité ponúknuť migrantom a utečencom prvé primerané a dôstojné ubytovanie. Zdá sa, že „programy rozptýleného prijímania, ktoré už boli na rôznych miestach zavedené, uľahčujú osobné stretnutie, umožňujú lepšiu kvalitu služieb a poskytujú lepšiu záruku úspešnosti“⁴. Princíp centrálneho postavenia ľudskej osoby, na ktorom pevne trval môj milovaný predchodca Benedikt XVI.,⁵ nás zaväzuje, aby sme vždy dávali prednosť bezpečnosti osôb pred národnou bezpečnosťou. Preto je nevyhnutné zaistiť náležitú prípravu personálu zodpovedného za hraničné kontroly. Situácia migrantov žiadajúcich o azyl a utečencov si vyžaduje, aby bola zaistená ich osobná bezpečnosť a prístup k základným službám. V mene základnej dôstojnosti každej ľudskej osoby sa treba usilovať uprednostniť alternatívne riešenia pred zadržaním tých, čo vstúpili na územie danej krajiny nelegálne.⁶

² FRANTIŠEK: *Príhovor k účastníkom medzinárodného stretnutia „Migrácie a mier“*, 21. februára 2017.

³ Porov. Príhovor stáleho pozorovateľa Svätej stolice na 103. zasadaní Rady OIM, 26. novembra 2013.

⁴ FRANTIŠEK: *Príhovor k účastníkom medzinárodného stretnutia „Migrácie a mier“*, 21. februára 2017.

⁵ Porov. BENEDIKT XVI.: encyklika *Caritas in veritate*, 47.

⁶ Porov. Príhovor stáleho pozorovateľa Svätej stolice na 20. zasadaní Rady pre ľudské práva, 22. júna 2012.

Druhé sloveso je *chrániť* a stretáme sa s ním v celom rade úkonov zameraných na ochranu práv a dôstojnosti migrantov a utečencov, nezávisle od ich migračného statusu.⁷ Takáto ochrana začína v ich vlasti a spočíva v ponúknutí spoľahlivých a overených informácií už pred ich odchodom a v poskytnutí ochrany pred nelegálnymi prevádzачskými praktikami.⁸ Ochrana musí pokračovať, pokiaľ je to možné, v hostiteľskej krajine, a to tým, že im zaistí náležitú konzulárnu pomoc, právo ponechať si u seba osobné identifikačné dokumenty, rovnaký prístup k spravodlivosti, možnosť otvoriť si osobný bankový účet a tiež minimum potrebné na prežitie. Ak sa náležite uznajú a zhodnotia schopnosti a zručnosti migrantov, žiadateľov o azyl a utečencov, predstavujú pre prijímajúce spoločenstvá skutočné bohatstvo.⁹ Preto by som si želal, aby sa rešpektovala ich dôstojnosť a v prijímajúcej krajine im bola poskytnutá sloboda pohybu, pracovné príležitosti a prístup ku komunikačným prostriedkom. Chcem zdôrazniť, že je potrebné rozvíjať programy pracovnej a spoločenskej integrácie pre tých, čo sa rozhodnú vrátiť do vlasti. Univerzálny právny základ na ochranu maloletých migrantov ponúka *Medzinárodný dohovor o právach dieťaťa*. Treba sa voči nim vyhnúť akejkolvek formy zadržania z dôvodu ich migračného statusu, pokiaľ treba zaistiť ich pravidelnú možnosť zúčastniť sa na základnom i stredoškolskom vzdelávaní. Rovnako je nevyhnutné zaručiť im právo na regulárny pobyt do dovŕšenia dospelosti a možnosť pokračovať v štúdiu. Pre maloletých bez sprievodu alebo odlúčených od ich rodiny je dôležité zriadiť programy dočasnej opatrovateľskej alebo pestúnskej starostlivosti.¹⁰ Musí sa rešpektovať univerzálne právo na štátnu príslušnosť, ktorá sa, náležite osvedčená, priznáva od momentu narodenia všetkým deťom, chlapcom i dievčatám. Stav osôb bez štátnej príslušnosti, v ktorom sa často ocitnú migranti a utečenci, sa dá ľahko vyhnúť prijatím „legislatívy ohľadom občianstva, ktorá bude v súlade so základnými princípmi

⁷ Porov. BENEDIKT XVI.: encyklika *Caritas in veritate*, 62.

⁸ Porov. PÁPEŽSKÁ RADA PRE PASTORÁCIU MIGRANTOV A CESTUJÚCICH: inštrukcia *Erga migrantes caritas Christi*, 6.

⁹ Porov. BENEDIKT XVI.: Príhovor k účastníkom 6. svetového kongresu pre pastoráciu migrantov a utečencov, 9. novembra 2009.

¹⁰ Porov. BENEDIKT XVI.: Posolstvo na Svetový deň migrantov a utečencov 2010; Príhovor stáleho pozorovateľa Svätej stolice na 26. riadnom zasadnutí Rady pre ľudské práva o ľudských právach migrantov, 13. júna 2014.

medzinárodného práva“.¹¹ *Status* migranta nesmie obmedzovať prístup migrantov k verejnej zdravotnej starostlivosti a penzijnému systému, ani brániť prevodu povinných platieb v prípade ich repatriácie.

Podporovať v zásade znamená snažiť sa o to, aby boli všetci migranti a utečenci – a tiež prijímajúce komunity – schopní naplno realizovať potenciál ako osoby vo všetkých Stvoriteľom zamýšľaných rozmeroch ľudskosti.¹² Medzi týmito rozmermi treba priznať oprávnenú hodnotu náboženskému rozmeru a teda zaistiť všetkým cudzincom na danom území slobodu náboženského vyznania a praktizovania náboženstva. Mnohí migranti a utečenci majú schopnosti, ktoré treba náležite uznať a zhodnotiť. Keďže „ľudská práca je zo svojej povahy určená, aby národy spájala“,¹³ povzbudzujem k tomu, aby sme sa konkrétne usilovali podporiť spoločenské a pracovné začlenenie migrantov a utečencov, garantujúc všetkým – vrátane žiadateľov o azyl – možnosť zamestnať sa, zúčastniť sa výučby jazyka a aktívnej občianskej formácie, a tiež byť dostatočne informovaní v ich rodnom jazyku. V prípade maloletých migrantov musí byť ich začlenenie do pracovnej činnosti regulované legislatívou, aby sa predišlo ich zneužívaniu a ohrozeniu ich normálneho rastu a vývoja. Benedikt XVI. v roku 2006 v súvislosti s migráciami zdôraznil, že rodina je „miestom a zdrojom kultúry života a dôležitým činiteľom integrácie hodnôt“¹⁴. Preto treba vždy podporovať integritu rodiny a napomáhať znovu zjednotenie rodín – vrátane starých rodičov, vnúchat a súrodencov – bez akéhokoľvek podmieňovania ekonomickými požiadavkami. Pokiaľ ide o migrantov, žiadateľov o azyl a utečencov s hendikepom, treba im zaistiť, čo najväčšiu pozornosť a pomoc. Hoci považujem doterajšie snahy mnohých krajín v rámci medzinárodnej spolupráce a humanitárnej pomoci za chvályhodné, želal by som si, aby sa pri distribúcii takejto pomoci brali do úvahy potreby (napríklad zdravotná a sociálna starostlivosť a vzdelávanie) rozvojových krajín, ktoré prijímajú značné prílevy utečencov a migrantov.

¹¹ PÁPEŽSKÁ RADA PRE PASTORÁCIU MIGRANTOV A CESTUJÚCICH a PÁPEŽSKÁ RADA *COR UNUM*: *Accogliere Cristo nei rifugiati e nelle persone forzatamente sradicate* (Prijať Krista v utečencoch a osobách násilne vyhnaných z vlasti), 2013, 70.

¹² Porov. PAVOL VI.: encyklika *Populorum progressio*, 14.

¹³ JÁN PAVOL II.: encyklika *Centesimus annus*, 27.

¹⁴ BENEDIKT XVI.: Posolstvo na Svetový deň migrantov a utečencov 2007.

Dúfam tiež, že medzi adresátov sú zahrnuté miestne komunity, ktoré sú v situácii materiálnej núdze a ohrozenia.¹⁵

Posledné sloveso je *integrovať* a súvisí s príležitosťami na vzájomné obohatenie medzi kultúrami, ktoré vznikajú vďaka prítomnosti migrantov a utečencov. Integrácia nie je „asimilácia vedúca k potlačeniu vlastnej kultúrnej identity alebo k jej upadnutiu do zabudnutia. Kontakt s druhým tu vedie skôr k objaveniu jeho ‚tajomstva‘ a k otvoreniu sa na prijatie jeho pozitívnych stránok, čo prispieva k hlbšiemu vzájomnému poznaniu. Je to dlhotrvajúci proces, ktorý má za cieľ formovať spoločnosti i kultúry tak, aby čoraz viac odrážali rozmanitosť Božích darov“¹⁶. Tento proces možno urýchliť poskytnutím občianstva, ktoré sa nebude viazať na ekonomické a jazykové požiadavky, a prijatím osobitnej právnej úpravy vzťahujúcej sa len na migrantov, aby mohli ostať v danej krajine dlhší čas. Znovu opakujem, že treba podporovať kultúru stretania v akejkoľvek podobe, vytváraním viacerých príležitostí na medzinárodnú výmenu, dokumentovaním a šírením dobrých skúseností s integráciou a rozvíjaním programov zameraných na prípravu miestnych komunít na integračný proces. Chcem poukázať na osobitný prípad cudzincov, ktorí sú z dôvodu humanitárnej krízy nútení opustiť krajinu, do ktorej imigrovali. Je žiaduce, aby týmto osobám bola zaistená pri ich návrate do vlasti primeraná pomoc a tiež efektívne programy na znovu zaradenie do pracovného procesu.

Cirkev je v súlade so svojou pastoračnou tradíciou pripravená priamo sa podieľať na všetkých navrhovaných iniciatívach, no na získanie požadovaných výsledkov je nevyhnutné, aby v rámci vlastnej zodpovednosti prispeli aj politické spoločenstvá a občianska spoločnosť.

Na samite OSN v New Yorku 19. septembra 2016 svetoví lídri jasne vyjadrili svoju vôľu rozhodne sa angažovať v prospech migrantov a utečencov, aby sa zachránili ich životy a chránili ich práva, spoločne nesúc túto zodpovednosť na globálnej úrovni. S týmto cieľom sa štáty zaviazali do konca roku 2018 zredigovať a schváliť dva celosvetové pakty (*Global Compacts*) – jeden venovaný utečencom a druhý týkajúci sa migrantov.

Drahí bratia a sestry, vo svetle týchto rozbehnutých procesov predstavujú nasledujúce mesiace zvlášť vhodnú príležitosť predstaviť a podporiť konkrétne aktivity, v ktorých by sa

¹⁵ Porov. PÁPEŽSKÁ RADA PRE PASTORÁCIU MIGRANTOV A CESTUJÚCICH a PÁPEŽSKÁ RADA *COR UNUM*: Accogliere Cristo nei rifugiati e nelle persone forzosamente sradicate, 2013, 30 – 31.

¹⁶ JÁN PAVOL II.: Posolstvo na Svetový deň migrantov a utečencov 2005, 24. novembra 2004.

mali uplatniť spomínané štyri slovesá. Preto vás pozývam, aby ste využili každú príležitosť na šírenie tohto posolstva všetkým politickým a spoločenským aktérom, ktorí sú zapojení do tohto procesu vedúcemu k schváleniu dvoch celosvetových paktov, alebo sa chcú na ňom podieľať.

Dnes 15. augusta slávime sviatok Nanebovzatia Panny Márie. Božia Matka sama na sebe zažila ťažkosti exilu (porov. *Mt 2, 13 – 15*), s láskou sprevádzala svojho Syna po ceste na Kalváriu a teraz sa naveky podieľa na jeho sláve. Preto jej materskému príhovoru zverujeme nádeje všetkých migrantov a utečencov sveta a tiež túžby spoločenstiev, ktoré ich prijímajú, aby sme sa v súlade s najvyšším Božím prikázaním všetci naučili milovať druhého, cudzinca ako seba samého.

Vo Vatikáne 15. augusta 2017, na sviatok Nanebovzatia Panny Márie

FRANTIŠEK